

Received: 26-08-2019

Revised: 11-12-2019

Accepted: 16-01-2020

เพศวิถีศึกษา : ผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม Sexuality Education: Impact on social institutions

จรีลักษณ์ รัตนาพันธ์¹

Jareeluk Ratanaphan

drjareeluk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความที่กล่าวถึงเพศวิถีศึกษาที่เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนชุมชนและสังคม การเรียนรู้เพศวิถีศึกษาจะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ ความพึงพอใจทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ พัฒนาการทางเพศในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล สุขภาวะทางเพศ และมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ ในแง่ของผลกระทบการเรียนรู้การสอนเพศวิถีศึกษาต่อสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน ครูและผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาและตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ต้องจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้เหมาะสม

คำสำคัญ: เพศวิถีศึกษา, ผลกระทบ, สังคม, อัตลักษณ์ทางเพศ, พฤติกรรมทางเพศ

¹ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

Abstract

This article discussing sexuality education, which means learning management about sex that is important to learners, parents, teachers, and those involved, as well as communities and societies. Learning about sexuality education will enhance the understanding about sexual identity, sexual satisfaction, sexual behavior, sexual development in each age, having a relationship with others, personal skill development, sexual health and the socio-cultural dimension that effects on sexuality education. There are many impacts of sexuality education on social institutions such as, families, educational institutions, communities and societies. Therefore, teachers should study and be aware of the role and duty to teach about sexuality appropriately to students.

Keywords: Sexuality education, Impact, Society, sexual identity, sexual behavior

บทนำ

สังคม หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ผู้คนในสังคมเหล่านี้จะต้องมีความรู้สึกที่สอดคล้องกัน มีความสัมพันธ์ต่อกันอาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น สังคมไทยประกอบด้วยผู้คนจำนวนมากซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน และแม้จะอยู่ในเมืองบ้าง ชนบทบ้าง หรือมีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน แต่บุคคลเหล่านี้ก็จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ทุกคนเข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติเช่นไรจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กๆ เพียงสองคน หรือกลุ่มใหญ่ที่มีสมาชิกมากมาย ล้วนต้องอาศัยความเข้าใจซึ่งกันและกัน (ณรงค์ เส้งประชา, 2538, น.24) เพศวิถีของสมาชิกในสังคมเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม ทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตนเองและเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ความหมายของ “เพศวิถีศึกษา”

เมื่อกล่าวถึงเพศวิถีศึกษา หลายท่านคงคิดถึงคำว่า เพศวิถี แล้วคงมีคำถามขึ้นว่าสองคำนี้ต่างกันอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับความหมายของ “เพศวิถี” และ “เพศวิถีศึกษา” ผู้เขียนขอเสนอความหมายของ คำทั้งสองไว้พอสังเขปตามลำดับดังนี้

“เพศวิถี” หมายถึง

สิ่งที่แสดงออกถึงภาพรวมของบุคคล ในลักษณะที่บ่งบอกว่า เราเป็นใคร มีความเชื่ออย่างไร รู้สึกอย่างไร และตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ในด้านการพูด กริยาท่าทาง การแต่งกาย การแสดงออกถึงความรู้สึก รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับบุคคลต่างๆ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เป็นอัตลักษณ์ทางเพศ ความพึงพอใจทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศของแต่ละบุคคล (Chaoudhuri, Santiago-Rivera and Garrett. 2012. p. 209)

วิถีชีวิตทางเพศที่ถูกหล่อหลอม สร้างจากค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบวิถีคิด วิถีปฏิบัติเกี่ยวกับความปรารถนาและแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่รัก คู่ชีวิตในอุดมคติ และกามกิจ ที่เป็นระบบความคิด และพฤติกรรมที่มีความหมายทางสังคม สัมพันธ์กับมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดและสร้างความหมายให้แก่เรื่องเพศในหลากหลายแง่มุม (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554, น.44)

ระบบความคิด ความเชื่อเรื่องเพศเป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนด จัดการ กำกับ ควบคุมการ แสดงออกเกี่ยวกับบรรณนิยทางเพศ ความปรารถนา ความพึงพอใจในเรื่องเพศ การแสดงท่าทีที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ การแต่งกาย เป้าหมายในความสนใจทางเพศ และการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องเพศ การออกกฎเกณฑ์ ระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่กำกับดูแลเรื่องเพศของคนในสังคม สังคมจะสร้างบรรทัดฐานชุดหนึ่งที่ยอมรับหรือให้ความชอบธรรมกับเพศวิถีที่กำหนดขึ้นเท่านั้น (วิลาสินี พิพิธกุล และ กิตติ กันภัย, 2546, น. 16-17)

จากความหมายข้างต้นทำให้พอสรุปได้ว่า เพศวิถี หมายถึง ระบบความคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมทางเพศของบุคคลผ่านบทบาททางสังคมของบุคคล บรรทัดฐาน และทัศนคติ จากการขัดเกลาทางสังคมของสถาบัน ต่างๆ

สำหรับความหมายของ “เพศวิถีศึกษา” (Sexuality Education) มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความหมายไว้คล้ายคลึง กัน จึงจะเสนอไว้พอสังเขป ดังนี้

เพศวิถีศึกษา หมายถึง

การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศและสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสมกับวัยและบริบททางวัฒนธรรม ด้วยการให้ข้อมูลที่ ถูกต้องชัดเจนในเชิงวิทยาศาสตร์โดยปราศจากการตัดสินเชิงคุณค่า (องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO), 2552, น.2)

กลวิธีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิและให้ความสำคัญกับ เพศภาวะ ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกโรงเรียน เพศวิถีศึกษาเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และค่านิยมเพื่อพัฒนามุมมองเชิงบวกด้านเพศวิถี พร้อมกับพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของตนเอง ทั้งนี้ โดยนำวิสัยทัศน์ แบบองค์รวมของเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศมาใช้ ซึ่งครอบคลุมมากกว่าการมุ่งเน้นการป้องกัน การตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA), 2558, น.8)

กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศที่ครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การทำงานของสรีระ และการดูแล สุขอนามัย ทัศนคติ ค่านิยม สัมพันธภาพ พฤติกรรมทางเพศมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อวิถีชีวิตทางเพศ เป็น กระบวนการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทัศนคติ อารมณ์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคล ที่ช่วยให้สามารถเลือกดำเนิน ชีวิตทางเพศอย่างเป็นสุขและปลอดภัย สามารถพัฒนาและดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบและสมดุล (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, น. 2)

นอกจากนั้นยังมีการอธิบายความหมายไว้ในพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (ราชกิจจานุเบกษา 31 มีนาคม 2559) อธิบายว่า เพศวิถีศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเพศที่ครอบคลุมถึง พัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาวะทางเพศและมิติ ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ รวมทั้งสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความเสมอภาคทางเพศ

จากความหมายที่นำเสนอมาแล้วสรุปความหมายของ เพศวิถีศึกษา ได้ว่าหมายถึง การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับ เรื่องเพศ ทั้งในส่วนของอัตลักษณ์ทางเพศ ความพึงพอใจทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ พัฒนาการทางเพศในแต่ละช่วงวัย การมี สัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล สุขภาวะทางเพศ และมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ เพื่อให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างเป็นสุขและปลอดภัย

ความสำคัญของเพศวิติศึกษา

การจัดการเรียนรู้เรื่อง เพศวิติศึกษามีความสำคัญทั้งต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนชุมชนและสังคม ดังนี้

ความสำคัญของเพศวิติศึกษาที่มีต่อผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เพศวิติศึกษา มีความสำคัญโดยตรงกับผู้เรียน ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ ทั้งในส่วนของอัตลักษณ์ทางเพศ ความพึงพอใจทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ พัฒนาการทางเพศในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล สุขภาวะทางเพศ และมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ

2. ผู้เรียนได้รู้จักตนเองมากขึ้น เนื่องจากมีโอกาสได้ศึกษา การได้สำรวจ วิเคราะห์ ในระหว่างเรียนจะทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง การบ่มเพาะค่านิยมและทัศนคติด้านบวกต่อเรื่องสุขภาวะทางเพศอนามัยเจริญการพันธุ์ จะพัฒนาไปสู่การเคารพตนเอง เคารพสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศ

3. เพศวิติศึกษาช่วยให้เยาวชนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตน ในทางกลับกันช่วยให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ ยอมรับ อดทน และเอาใจใส่ โดยไม่เลือกเพศชาติพันธุ์ เชื้อชาติ หรือวิถีทางเพศ ทำให้มีแนวทางในการเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างเหมาะสม เป็นสุข และปลอดภัย

4. ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงจำเป็นในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา

5. ทำให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต ที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ การกล้าแสดงออก ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนทำให้มีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้อยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนที่มีสถานะทางเพศเดียวกัน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัว บุคคลในสังคมที่มีเพศเดียวกันและต่างเพศกันได้อย่างเหมาะสม

ความสำคัญของเพศวิติศึกษาที่มีต่อผู้ปกครอง ความรู้เรื่องเพศวิติศึกษา มีความสำคัญต่อผู้ปกครอง ดังนี้

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ พัฒนาการทางเพศของบุตรหลาน หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแล

2. มีแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศวิติ การแสดงออก การวางตัว พฤติกรรมตาม บทบาท และสถานะที่เหมาะสมกับบุตรหลาน และบุคคลในครอบครัว

3. ก่อให้เกิดเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครอง กับบุตรหลาน และบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างมีความสุข

ความสำคัญของเพศวิติศึกษาที่มีต่อครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนเพศวิติศึกษา มีความสำคัญต่อครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ดังนี้

1. ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกัน นำไปสู่การมีบรรยากาศการเรียนการสอน และการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

2. ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องมีข้อมูลความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการพิจารณากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และพัฒนาการทางเพศของนักเรียนที่อยู่ในความดูแล

3. ทำให้ครูเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเคารพในสิทธิมนุษยชน และยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

3. ครูผู้ทำหน้าที่แนะนำมีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนหาทางช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาแก่ผู้เรียนที่มีเพศวิติที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

ความสำคัญของเพศวิติศึกษาที่มีต่อชุมชนและสังคม

1. การจัดการเรียนรู้เพศวิติศึกษา ช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนและสังคมเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของสมาชิกในชุมชนและสังคมที่มีความแตกต่างกัน

2. ก่อให้เกิดการยอมรับ และเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ของสมาชิกในสังคมที่มีอัตลักษณ์ทางเพศและเพศวิถีที่แตกต่างกัน

3. ช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนและสังคมซึ่งมีเพศวิถีที่หลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

จากความสำเร็จของการเรียนรู้เรื่องเพศวิถีศึกษาที่มีต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู ชุมชนและสังคม ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้เรื่องเพศวิถีศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงและให้ความร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพราะมีความสำคัญทั้งต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู ชุมชนและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีเพศวิถีต่างๆ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผลกระทบเรื่องเพศวิถีที่มีต่อสถาบันทางสังคม

เพศวิถีของบุคคลในสังคมจะส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมตั้งแต่หน่วยของสังคมที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัวไปจนถึงสถาบันที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ได้แก่ สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น ดังนี้

ผลกระทบเรื่องเพศวิถีที่มีต่อครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ เป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุดที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กและวัยรุ่น เพราะครอบครัวมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร ให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัว จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลให้บทบาทของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอาจเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีเวลาให้กันน้อยลง ในขณะที่เพศวิถีของสมาชิกในครอบครัวเป็นอีกปัจจัยภายในปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อครอบครัว ผลกระทบสำคัญของเพศวิถีที่มีต่อครอบครัว ได้แก่

1. ผลกระทบด้านองค์ประกอบของสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวเป็นสังคมขนาดเล็กที่สุด ที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง โดยทั่วไปจะประกอบด้วย สมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 1 คน ซึ่งอยู่ในสถานะคนรัก หรือสามี ภรรยา แต่ปัจจุบันปรากฏว่า มีสมาชิกขอครอบครัวที่เป็นผู้มีเพศกำเนิดเดียวกันแต่อยู่ร่วมเป็นครอบครัวเดียวกัน เนื่องจากมีสมาชิกในครอบครัวที่มีเพศวิถีที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด ซึ่งทำให้ในครอบครัวอาจประกอบด้วย ชาย 2 คน หรือหญิง 2 คน ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเดียวกัน เป็นครอบครัวที่ไม่มีบุตร หรือหากมีก็อยู่ในฐานะบุตรที่อยู่ในความอุปการะหรือบุญธรรมเท่านั้น

2. ผลกระทบด้านบทบาทหน้าที่และการแสดงออกของสมาชิกในครอบครัว โดยทั่วไปสมาชิกในครอบครัวจะแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับเพศวิถีของตนเอง เช่น ผู้หญิงจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการเตรียมอาหาร การทำความสะอาดบ้านเรือนและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ส่วนผู้ชายจะมีบทบาทเป็นหัวหน้าครอบครัวและประกอบอาชีพเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว แต่หากสมาชิกในครอบครัวมีผู้ที่มีเพศวิถีต่างไปจากเพศกำเนิดจะสวามิภักดิ์ตามบทบาทหน้าที่ ตลอดจนแสดงพฤติกรรมไปตามเพศวิถีที่ตนเลือก

3. ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ในครอบครัวที่มีเพศวิถีปกติสิ่งที่ยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว มีทั้งที่เป็นสายสัมพันธ์ทางจิตใจคือความรักที่มีต่อกัน และสายสัมพันธ์ทางสายโลหิต เป็นความผูกพันระหว่างพ่อ แม่ และบุตร แต่ในครอบครัวที่มีเพศวิถีแบบอื่นๆ สิ่งสิ่งที่ยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวจะมีเพียงความรักความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจกัน เท่านั้น หากเกิดความขัดแย้งในความคิดเห็นหรือเกิดความไม่พอใจกัน การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวก็จะถูกยกเลิกไปได้โดยง่าย

4. การตอบสนองทางอารมณ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เป็นความสามารถที่จะสนองทางอารมณ์ต่อกันอย่างเหมาะสมทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ สมาชิกที่มีเพศวิถีแต่ละแบบจะมีการแสดงออกเพื่อสนองตอบทางอารมณ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น การแสดงความรักระหว่างเด็กหญิงที่มีเพศวิถีเป็นชาย หรือที่เรียกว่า ทอม และเด็กชายที่มีเพศวิถีเป็นหญิงหรือที่เรียกว่าตุ๊ด/กระเทย จะแสดงความรักกับพ่อ แม่ และพี่น้องไปตามบุคลิกภาพทางเพศที่ตนเลือก กล่าวคือ

สมาชิกครอบครัวที่ทอมจะไม่ชอบให้ใครแสดงความรักด้วยการกอดหรือหอมแก้ม ในขณะที่ตุ๊ดหรือกระเทยจะชอบให้พ่อแม่กอดและหอมแก้ม เป็นต้น

ผลกระทบเรื่องเพศวิถีที่มีต่อครู และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ความรู้เรื่องเพศวิถีเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ จึงกล่าวได้ว่าเพศวิถีมีความสำคัญ ผลกระทบของเพศวิถีที่มีต่อครูและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการศึกษาด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ได้แก่

1. ผลกระทบด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นความรู้ที่โรงเรียนจะต้องจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในสังคมไทยปัจจุบัน ปรากฏให้เห็นว่ามีผู้เรียนที่มีความเปราะบางทางเพศอยู่ในสถานศึกษาทุกระดับทั้งในระดับประถม มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงสภาพจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเปราะบางทางเพศ โดยจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษา โดยพิจารณาจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม นอกจากการจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาแล้ว ผลกระทบด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอีกประการหนึ่งคือ เกี่ยวกับสาระของหลักสูตรที่จัดขึ้นต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและบริบทของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเป็นหญิงล้วน ผู้เรียนที่เป็นชายล้วน หรือคณะเพศ ย่อมต้องมีการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

2. ผลกระทบด้านการดำเนินงานด้านบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศวิถี ซึ่งจะส่งผลให้ครูและผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้นสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ มีการแสดงออกต่อนักเรียนหรือผู้มาติดต่อที่มีเพศวิถีต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ ได้ เช่น การปฏิบัติต่อผู้ปกครองที่เป็นกระเทย หรือทอมควรมีปฏิสัมพันธ์ด้วยในลักษณะใด เป็นต้น นอกจากนั้นสถานศึกษาในฐานะผู้นำชุมชน อาจแสดงออกถึงการไม่กีดกันทางเพศโดยการมอบหมายงานตามความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ เช่น การจ้างผู้ขายที่มีเพศวิถีเป็นหญิงทำหน้าที่เป็นแม่ครัว เป็นครูนาฏศิลป์ หรือการจ้างครูผู้หญิงที่มีเพศวิถีเป็นชายสอนงานไม้ งานช่าง เป็นต้น

3. ผลกระทบด้านบุคลิกภาพ การแสดงออก และการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครูและบุคลากรควรทราบว่า เพศวิถีเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล ในสถานศึกษาที่มีผู้เรียนหรือเพื่อนครูที่เพศวิถีอื่นๆ ที่แตกต่างจากเพื่อน ควรมีการให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรถึงเรื่องบุคลิกภาพที่เหมาะสม การปฏิบัติตน การแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อให้นักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียนเกิดการยอมรับ ตลอดจนแสดงพฤติกรรมต่อผู้ที่มีเพศวิถีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

4. การดำเนินงานในฐานะผู้นำทางความคิดแก่ชุมชน ควรดำเนินการให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลในเรื่องเพศวิถี ซึ่งอาจทำได้โดยการทำป้ายประชาสัมพันธ์กฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเพศวิถี การปฏิบัติตนที่ถูกต้องเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติและทักษะ วัฒนธรรม สังคม และสิทธิมนุษยชน พัฒนาการของมนุษย์ พฤติกรรมทางเพศ สุขภาพทางเพศ และอนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อให้ประชาชนศึกษาหาความรู้ และรู้เท่าทันความเป็นไปของสังคมระดับชาติและนานาชาติ

ผลกระทบเรื่องเพศวิถีที่มีต่อชุมชนและท้องถิ่น

เพศวิถีของบุคคลจะส่งผลกระทบต่อชุมชน ท้องถิ่น และสังคม ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคม โดยภาพรวมแล้ว เราจะพบว่าสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงกับผู้ชายจะแตกต่างกัน จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์พบว่า สังคมไทยของเราได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากประเทศอินเดีย โดยผ่านคำสอนทางศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และอิทธิพลจากจีน ในวัฒนธรรมของอินเดียและจีนผู้หญิงมีสถานภาพต่ำ

กว่าผู้ชายมาก ในสังคมไทยค่านิยมของชายไทยที่มีต่อหญิงนั้นดีกว่าจีนและอินเดีย แม้ว่าในช่วงของประวัติศาสตร์สังคมไทยจะยึดถือมาว่า ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัวมี บทบาทในการบริหารและกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ มากกว่าผู้หญิง (สุรัสวดี หนุ่นพยนต์ และ ชนาธิป บุญยเกษตร, 2543, น. 52) ในสังคมไทยเอง มีการเลือกใช้คำเพื่อหลีกเลี่ยงการเหยียดเพศ เช่น “คนข้ามเพศ”, “คนรักเพศเดียวกัน” “กลุ่มหลากหลายทางเพศ” หรือแม้แต่ “เพศทางเลือก” ที่ดูจะเป็นไปในเชิงบวกว่ามีเพศมากมายให้เลือกเป็น ทั้งที่ก็ถูกใช้เฉพาะเพศอะไรก็ตามที่ไม่ใช่ชายกับหญิง สะท้อนว่านั่นก็ยังอยู่บนพื้นฐานของการมีเพศหลักๆ คือ ชายและหญิงเท่านั้น

2. ผลกระทบต่อชนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นสิ่งที่สมาชิกในชุมชนหรือสังคมนิยมประพฤติปฏิบัติต่อเนื่องสืบกันมาเป็นเวลานาน จนยึดถือกันจนจิตใจว่าต้องปฏิบัติเช่นนั้น จึงจะเกิดความสุขความเจริญ ส่วนคำว่า ประเพณี หมายถึง กิจกรรมทางสังคมที่สมาชิกในชุมชนหรือสังคมถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นเวลานาน หากค่านิยมของสมาชิกซึ่งในที่นี่หมายความว่า “เพศวิถี” ของสมาชิกในชุมชนเปลี่ยนไป ก็ย่อมทำให้พฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนหรือสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

3. ผลกระทบด้านกฎหมาย ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกมีการยอมรับกลุ่มเพศทางเลือกมากขึ้น มีการยอมให้ผู้ที่ไม่ผ่านตัดแปลงเพศแล้วมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ที่มีเพศนั้นโดยกำเนิด และยังยอมรับกันโดยทั่วไปว่า หากมีกฎหมายรับรองเพศจะทำให้ทุกคนดำเนินชีวิตตามที่ตนต้องการได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันมีประเทศที่เปิดให้จดทะเบียนสมรสระหว่างเพศเดียวกันหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศเนเธอร์แลนด์ เบลเยียม แคนาดา แอฟริกาใต้ นอร์เวย์ โปรตุเกส ไอซ์แลนด์ อาร์เจนตินา เดนมาร์ก บราซิล ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ ฟินแลนด์ เยอรมัน ออสเตรเลีย ออสเตรีย ไต้หวัน และเอกวาดอร์ เป็นต้น

บทสรุป

จะเห็นได้ว่า เพศวิถีศึกษาเป็นเรื่องใกล้ตัวที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับเรื่องเพศวิถีศึกษาให้มากขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลในสังคม ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานะผู้เรียน กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองบุคคลในครอบครัว ตลอดจนสมาชิกในท้องถิ่นชุมชน และสังคมตระหนักถึงความสำคัญและหาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกที่มีเพศวิถีต่างๆ กันสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). *เพศวิถีศึกษากับเพศวิถีปฏิบัติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ สำนักงานประจำประเทศไทย (UNFPA) (2558). *แนวทางการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา*
- โดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ: การให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนและเพศภาวะ*. กรุงเทพฯ.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม*. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559. (2559, 31 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 133 ตอนที่ 30ก. หน้า 1
- พริศรา แซ่ก้วย (2547). *เพศวิถี: วันวาน วันนี้ และวันพรุ่งนี้จะไม่เหมือนเดิม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลาสินี พิพิธกุล. (2547). วาทกรรมเรื่องเพศในหนังสือพิมพ์. ใน *การประชุมเรื่องคณะผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงานเพื่อบัญญัติศัพท์การนำเสนอข่าวผู้หญิงในสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- วิลาสินี พิพิธกุล และกิตติ กันภัย. (2546). *เพศและการสื่อสารในสังคมไทย* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2558). *การพัฒนาเพศศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2558). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์ และ ชนาธิป บุญยเขต. (2543). *สตรีกับบทบาทในการเข้าร่วมองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.): บริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO). (2552). *แนวทางเชิงวิชาการสากลของเพศวิถีศึกษา เล่มที่ 1 หลักการและเหตุผลของเพศวิถีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ยูเนสโก.
- อารียา ภูวศิริวิวัฒน์. (2559). *เพศวิถีกับการดำเนินธุรกิจครอบครัวในสังคมไทย*. (ปริญญาคุชฎบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Chaoudhuri, D.D., Santiago-Rivera, A. & Garrett, M.T. (2012). *Counseling and Diversity*. Belmont, CA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Martinsson, L., Reimers, E., Reingarde, J. and Lundgren, A.S. (2007). *Norms at Work: Challenging Homophobia and Heteronormativity*. Deledios: Transnational Cooperation for Equality.